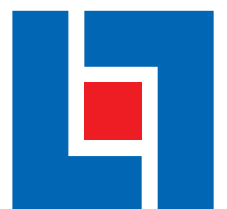

Ägarstyrnings- rapport

Januari-juni 2016

Ägaransvar för att skapa värde

Vi ska alltid agera med syfte att uppnå bästa möjliga avkastning till fondernas andelsägare med hänsyn tagen till fondernas placeringsinriktning och målsättning. Det ägarinflytande som kommer med fondernas aktieinnehav ska främja dessa mål.

Länsförsäkringar AB-koncernens direktägande i börsnoterade aktier sker i stort sett utslutande genom de fonder som förvaltas av Länsförsäkringar Fondförvaltning (i fortsättningen 'Fondbolaget').

Vårt ägarengagemang sker i första hand i svenska bolag där vi är stora ägare. Fondbolaget förvaltar aktier i svenska bolag till ett värde av 40,6 miljarder kronor per 2016-06-30. Det innebär att Fondbolaget är den 28:e största ägaren på Stockholmsbörsen. Jämfört med många andra institutionella ägare är portföljen relativt spridd med innehav i 196 olika bolag. Fondbolagets innehav återfinns ofta en bit ned på ägarlistorna i börsbolagen med undantag för fastighetssektorn där Länsförsäkringar Fastighetsfond är en av de större ägarerna i flera bolag.

Ägarstyrningsarbetet bygger på Länsförsäkringar AB-koncernens ägarpolicy. Fondbolagets ägarstyrning sker i praktiken på flera sätt. Vi röstar och deltar på årsstämmor och extra bolagsstämmor, vi ingår i valberedningar och vi för dialoger med bolagen rörande ägarfrågor.

Vi röstar på bolagsstämmor

Vi deltar normalt sett på årsstämmor och extra bolagsstämmor i bolag där fondbolaget:

- Ingår i valberedningen
- Tillhör röstmässigt en av de tre största ägarerna
- Kontrollerar mer än 3 procent av rösterna
- Bolaget är ett av Fondbolagets tio största innehav mätt i kronor
- Eller då det finns särskilda skäl att bevaka fondandelsägarnas intressen.

Av resursskäl har innehav där fondernas samlade ägande understiger 100 miljoner kronor lägre prioritet.

Stämmosäsongen 2016

Under stämmosäsongen 1 juli 2015 till 30 juni 2016 röstade Fondbolaget på 35 årsstämmor

och extra bolagsstämmor. Det var en ökning med drygt 30 procent jämfört med föregående period. Röster avlades för samtliga bolag som uppfyllde ovanstående röstningskriterier utom vid ett tillfälle på grund av resursskäl. Inför bolagsstämmor förde vi en dialog med flera bolag om ersättningsstruktur och incitamentsprogram till ledande befattninghavare, nyemissioner, återköp av aktier, miljö och koldioxidutsläpp. Vi ställde även frågor om motiven till bolag som saknat valberedning och har ett ägande i andra börsnoterade bolag.

Deltagande i valberedningar

Fondbolaget är genom fonderna stora ägare i ett flertal bolag, framförallt i fastighetsbolag. Genom att delta i valberedningar har vi möjlighet att påverka antalet styrelseledamöter, styrelsens sammansättning, styrelseledamöters arvoden, revisorer, revisorsarvoden och principer för utseende av valberedning

Vid nominering av styrelse tar vi hänsyn till kompetensbredd, mångfald och tillgänglig tid hos potentiella styrelseledamöter. Vi arbetar aktivt för att nå en jämn könsfördelning i styrelser. Även styrelsens storlek tas i beaktande i syfte att hålla nere antalet ledamöter i de fall bolagets komplexitet inte kräver annat. Vi lägger även fokus på styrelsens ordförande och den roll denne spelar för styrelsens arbete. Förslag till arvode för styrelsearbete ska spegla ledamöternas arbetsinsats och ansvar och ska vara skäliga och marknadsmässiga. Relationen mellan arvode till styrelsens ordförande och övriga ledamöter ska vara rimlig, men samtidigt spegla det extra arbete en ordföranderoll innebär. Särskilt arvode för utskottsarbete ska utgå utifrån bedömd arbetsinsats och ansvar.

Inför årsstämmorna 2016 ingick Fondbolaget i tretton valberedningar på Stockholmsbörsen. Majoriteten av dessa valberedningar var i fastighetsbolag.

Fondbolaget ingick i valberedningen för Tribona men under hösten 2015 förvärvades bolaget av Catena varför valberedningsarbetet inte slutfördes. Vi ingick i valberedningen för första gången i NP3 Fastigheter, Pandox och Amasten. I Enrio ingick vi i valberedningen inför årsstämman 2016 men inte i valberedningen inför årsstämman 2015 men det gjorde det inför årsstämman 2014.

Andelen kvinnor i bolagen där vi har ingick i valberedningar ökade från 40 till 41 procent vid årsstämmorna 2016. Även om ökningen var liten mellan 2015 och 2016 så är det värt att notera att vi har deltagit i flera av bolagens valberedningar under en längre tid och sett över denna tidsperiod har andelen kvinnor ökat kraftigt i bolag där Fondbolaget har ingått i valberedningarna. För Stockholmsbörsen som helhet ökade andelen kvinnor från 28 till 31 procent.

Arvodena höjdes i ett par bolag men samtidigt minskade antalet ledamöter vilket innebar att arvodena i de bolag där Fondbolaget ingått i valberedningarna totalt sett minskade. I Eniro föreslog valberedningen även ett aktiebaserat incitamentsprogram till styrelsen. De totala arvodena uppgick till drygt 18 miljoner kronor. Antalet ledamöter minskade från 81 till 79.

¹ Länsförsäkringar Fondförvaltning har flera olika fonder med olika inriktning med exponering mot Stockholmsbörsen där fonderna äger aktier. Det är Länsförsäkringar Sverige Indexnära, Länsförsäkringar Sverige Aktiv, Länsförsäkringar Småbolag Sverige och Länsförsäkringar Fastighetsfond. Utöver dessa finns det flera blandfonder och generationsfonder där delar av kapitalet i fonden är investerat på Stockholmsbörsen. Även Länsförsäkringar Global Aktiv, Länsförsäkringar Europa Aktiv, Länsförsäkringar Global Indexnära och Länsförsäkringar Europa Indexnära investerar en mindre del på Stockholmsbörsen.

Valberedningar

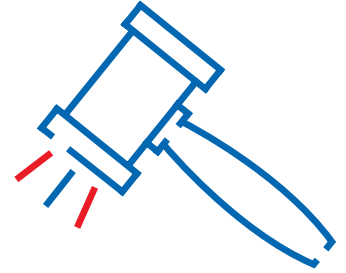
Valberedningar	2016		2015		2016	2015
	Antal kvinnor	Andel kvinnor, %	Antal kvinnor	Andel kvinnor, %	Ersättning, kr	Ersättning, kr
NP3 Fastigheter	3 av 7	43	2 av 8	25	1 075 000	1 000 000
Pandox	2 av 7	29	1 av 7	14	3 370 000	3 450 000
Amasten	2 av 6	33	2 av 5	40	800 000	700 000
Eniro	0 av 4	0	3 av 6	50	2 735 000*	3 650 000
Klövern	3 av 5	60	3 av 5	60	800 000	715 000
Corem Property Group	2 av 6	33	2 av 6	33	850 000	850 000
FastPartner	3 av 5 **	60	3 av 5	60	800 000	800 000
Fabege	3 av 8	38	2 av 7	29	2 350 000	1 950 000
Catena	2 av 6	33	2 av 6	33	750 000	600 000
Kungsleden	4 av 7	57	4 av 7	57	2 170 000	2 080 000
Diös	2 av 5	40	2 av 5	40	725 000	725 000
Hemfosa	3 av 6	50	3 av 7	43	850 000	1 180 000
Wihlborgs	3 av 7	43	3 av 7	43	905 000	905 000
Summa	32 av 79 = 41%	41	32 av 81 = 40%	40	18 180 000	18 605 000
Arvode per ledamot i genomsnitt					230 127	229 691

* Styrelsen i Eniro har även ett aktiebaserat incitamentsprogram

** Exklusive suppleant

Röstningsöversikt

Bolagstämmor 2015-07-01 till 2016-06-30

Bolag	Datum	Ägar- position	Årsstämma (AGM) eller extra bolagsstämma (EGM)	Fondbolaget ingick i valberedningen	Fondbolaget röstade för valberedningens och styrelsens samtliga förslag och rekommenda- tioner	Fondbolaget röstade för valberedningens och styrelsens förslag förutom nedan angivna punkter där vi röstat emot eller avstått	Fondbola- get röstade för aktie- ägarförslag	Kommentarer
Oscar Properties	2015-09-29	6	EGM		X			Val av Ann Grevelius som ny styrelseledamot.
Pandox	2015-11-23	6	EGM	X	X			Val av Ann-Sofie Danielsson, CFO vid NCC som ny styrelseledamot.
Catena	2015-11-30	4	EGM	X	X			Godkännande av förvärv av Tribona genom riktad nyemission till aktieägarna i Tribona.
Enrio	2015-12-18	6	EGM	X	X			Godkännande av ekonomisk uppgörelse med bolagets fd VD.
Amasten	2016-03-07	4	EGM	X	X			Val av Elias Georgiadis som ny styrelseledamot.
Castellum	2016-03-17	9	AGM		X			
Hufvudstaden	2016-03-17	9	AGM		X			
Nordea	2016-03-17	39	AGM		X			
SEB	2016-03-22	17	AGM		X			
Oscar Properties	2016-03-16	6	EGM		X			Ändring av bolagsordningen i syfte att införa preferensaktier och beslut om nyemission av dessa.
Swedbank	2016-04-05	25	AGM		X			Se fotnot sid 5
Fabege	2016-04-11	6	AGM	X	X			
Ericsson	2016-04-13	28	AGM		X			
JM	2016-04-21	4	AGM		X			Ställde frågor kring avvägningen mellan utdelning kontra att återinvestera i verksamheten och frågor kring policy och kontroller av underentreprenörers anställningsvillkor, arbetstider, skatter och löner.
Klöver	2016-04-19	4	AGM	X				
Hemfosa	2016-04-19	2	AGM	X	X			
Diös	2016-04-26	4	AGM	X	X			
Atlas Copco	2016-04-26	28	AGM		X			
Corem Property Group	2016-04-27	3	AGM	X	X			
Catena	2016-04-27	4	AGM	X				

Röstningsöversikt fortsättning

Bolag	Datum	Ägar- position	Årsstämma (AGM) eller extra bolagsstämma (EGM)	Fondbolaget ingått i valbe- redningen	Röstat för val- beredningens och styrelsens samtliga förslag och rekomen- dationer	Röstat för val- beredningens och styrelsens förslag förutom nedan angivna punkter där vi röstat emot eller avstått	Röstat för aktieägar- förslag	Kommentarer
Enrio	2016-04-27	6	AGM					
Platzer	2016-04-28	3	AGM		X			
Wihlborgs	2016-04-28	2	AGM	X	X			
Kungsleden	2016-04-28	2	AGM	X	X			
FastPartner	2016-04-28	2	AGM	X	X			
NP 3 Fastigheter	2016-05-02	2	AGM	X	X			Nyval av Gunnar Lindberg (bl a fd förvaltare av Länsförsäkringar Fastighetsfond) och Åsa Bergström (CFO & vice VD vid Fabege).
Pandox	2016-05-03	6	AGM	X	X			Ställde frågor kring bolagets strategi med både hotell i egen regi och partners.
Sagax	2016-05-03	4	AGM		X			Ställde frågor kring bemyndigandet om nyemission som är brett.
Hennes & Mauritz	2016-05-03	33	AGM		X			
Castellum	2016-05-20	9	EGM		X			Extra bolagsstämma med anledning av Castellums förvärv av Norrporten.
Autoliv	2016-05-10	11	AGM			X, 2		Rådgivande röst, så kallad Say on Pay. Röstade emot punkt 2, ersättnings- program till ledande befattnings- havare då ersättningarna bedömdes vara för generösa till ledningen.
Inwido	2016-05-10	10	AGM		X			
Potasch Corporation of Saskatchewan	2016-05-10	-	AGM			X, 4, 5	X	Röstade emot punkt 4 och 5 som var ett långsiktigt incitamentspro- gram och ersättning till ledningen. De bedömdes att prestationskraven var för lågt ställda. Röstade för punkt 6 som var ett aktieägarförslag där det föreslogs en oberoende undersökning av misstänkta kränkningar av männliga rättigheter från bolaget.
Amasten	2016-05-19	4	AGM	X	X			Vi uttalade att bolaget har utnyttjat emissionsmandatet senaste året i stor omfattning och bedömningen är att detta har varit gynnsamt för aktieägarna. Däremot framförde vi att styrelsen framöver måste börja använda andra finansieringsformer och visa "omsorg" om befintliga aktieägare, för att inte utspädningen ska bli ännu större.
Stendörren	2016-05-18	2	AGM		X			

*Vid årsstämman i Swedbank röstade Fondbolaget för samtliga förslag från styrelsen och emot samtliga aktieägarförslag. Fondbolaget röstade för att ge ansvarsfrihet till alla i styrelsen inklusive avgående SO Anders Sundström och fd VD Michael Wolf. Då mer än 10 procent av alla rösterna i bolaget röstade emot ansvarsfrihet för Wolf och Sundström innebär det att de inte fick ansvarsfrihet. Fondbolaget röstade i linje med hur övriga svenska institutioner röstade. Motivering till varför Fondbolaget röstade för ansvarsfrihet till alla i styrelsen: Generellt sett är det mycket ovanligt att inte rösta för ansvarsfrihet i Sverige. I fallet Swedbank rekommenderar revisorn årsstämman att rösta för ansvarsfrihet. Revisorn är skyldig att ange i revisionsrapporten om något kan föranleda ersättningsskyldighet, oegentligheter eller andra regelavvikelser. Om revisorn bedömer att informationen varit otillräcklig för att göra en bedömning ska denne ange detta i revisionsrapporten. Enligt Länsförsäkringar ABs ägarpolicy ska Fondbolaget i normalfallet följa revisorns rekommendation avseende ansvarsfrihet. Det ska därför mycket till för att inte följa revisorns rekommendation när en helt ren revisionsrapport har lämnats till årsstämman. Fondbolaget har tagit del av och läst om händelserna i media, de handlingar som bifogats kallelsen till årsstämman samt ISS Proxy Analysis & Benchmark Policy Voting Recommendations. Fondbolagets analys visar att vi ser allvarligt på det inträffade men Fondbolaget bedömer att det inte är tillräckligt för att avvika från revisorns bedömning. Fondbolaget beslutade därför, baserat på den information som fanns tillgänglig vid årsstämman, att rösta för ansvarsfrihet till hela styrelsen och VD. Detta innebär dock inte att Fondbolaget inte utesluter att man kommer kunna ställa ekonomiska krav i framtiden för det som skett.

Dialog främsta verktyget för att påverka

Så förvaltar vi kundernas pengar

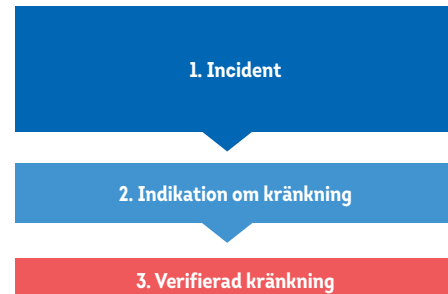
Majoriteten av våra investeringar förvaltas av externa förvaltare genom fonder eller diskretionära mandat. Vår investeringsfilosofi bygger på att använda ledande förvaltare i Sverige och utomlands med olika placeringsområden och förvaltningsstilar. Vi har hållbarhetskrav vid upphandling av nya förvaltare och vi följer årligen upp hur förvaltarna jobbar med att få in hållbarhetsfrågor i sin förvaltningsmodell. Förvaltarna tillämpar olika metoder beroende på investeringsfilosofi och tillgångsslag. Flera av de förvaltare som vi använder har ökat sitt fokus på hållbarhetsfrågor i investeringsanalys, investeringsbeslut och/eller i påverkansdialoger det senaste året. Majoriteten av Länsförsäkringars ABs externa förvaltare har skrivit under FN:s Principer för ansvarsfulla investeringar (PRI).

Så här granskar vi investeringarna

Länsförsäkringar AB verkar för att de bolag som vi investerar i ska följa de internationella konventioner och överenskommelser som Sverige har skrivit under, däribland konventioner om miljö, mänskliga rättigheter, arbetsrätt, korruption och kontroversiella vapen, och dessutom följer de initiativ som Sverige står bakom, som FN:s Global Compact. Vi anlitar en extern etikkonsultfirma, GES Investment Services, för genomlysning av noterade bolag i syfte att identifiera bolag som kan misstänkas bryta mot konventionerna. Genomlysningen gör vi fyra gånger per år för innehaven i våra egna fonder. Övriga innehav genomlysar vi två gånger per år. Genomlysningen gäller både för direkta noterade innehav (diskretionära mandat),

och indirekta noterade innehav (fonder), inklusive våra rekommenderade externa fonder.

1. Om bolag som vi har investerat i misstänks **kränka internationella konventioner** inleder etikkonsultfirman en granskning av **incidenten**.
2. Om incidenten kan kopplas till en **indikation om kränkning** av en konvention inleder etikkonsulten en djupare undersökning för att kontrollera fakta. Ibland slutar dialogen på detta stadium som ett led i att kränkning inte kan verifieras eller på grund av att bolaget agerar och vidtar förbättringsåtgärder.
3. Om **kränkning kan verifieras** och bolaget inte har adresserat problemet i tillräcklig omfattning inleds en fördjupad dialog med bolaget. Målsättningen med dialogen är att påverka bolaget att upphöra med kränkningen och vidta förebyggande åtgärder så att kränkningen inte upprepas i framtiden. En sista utväg om dialogen inte ger önskvärt resultat är att utesluta bolaget. Etikkonsultfirman för dialog med alla de bolag som fastnat i deras filter, det vill säga med bolag rörande samtliga av de tre stegen. Dialogerna som de har med bolagen görs på uppdrag av Länsförsäkringar AB och deras övriga kunder. Vi har valt att i huvudsak engagera oss i dialog med bolag som finns på konsultens lista av verifierade kränkningar. Dessutom för vi dialog med ett urval av bolag där indikation om kränkning finns. Flera av de externa förvaltarna som Länsförsäkringar AB använder har dessutom egna genomlysningssprocesser av de investeringar de gör och för även dialoger med bolag

Arbetsmodellen för när vi eller etikkonsultfirman får kännedom om misstänkta konventionsbrott.

En lista med pågående dialogbolag kan laddas ned från vår hemsida.

Vi utesluter bolag när dialogen inte lyckas

Om vi märker att dialogen med bolag kopplade till kränkning av konventionerna inte når önskvärt resultat utesluter vi bolaget. Detsamma gör vi med bolag som kan kopplas till kontroversiella vapen (kärnvapen, klusterbomber och antipersonella landminor). Vi utesluter bolag i våra egna fonder och i våra direktinvesteringar samt så långt som det är möjligt i indirekta aktie- och företagsobligationsinnehav, så som externa fonder. En lista över uteslutna bolag kan laddas ned från vår hemsida.

Förebyggande dialoger och samarbeten med andra investerare

Länsförsäkringar AB deltar också i dialoger med ett antal bolag i förebyggande syfte för att säkerställa att bolagen har ett aktivt hållbarhetsarbete och arbetar proaktivt med att hantera hållbarhetsrisker.

Vi samarbetar med andra investerare kring hållbarhetsfrågor och deltar aktivt i investerarinitiativen CDP, Fondbolagens förening, Hållbart Värdeskapande, Institutionella ägares förening för regleringsfrågor på aktiemarknaden (IÄF), PRI och Swesif.

I ägarstyrningsrapporten för helåret 2015 kan du läsa mer om dessa dialoger och samarbeten.

Nästa rapport

I februari 2017 publiceras ägarstyrningsrapport för helåret 2016.

Vill du veta mer?

På vår hemsida www.lansforsakringar.se hittar du mer information om:

- Vårt fondsortiment och kunderbudande
- Hållbarhetsprofil på olika fonder
- Koldioxidavtryck i våra fonder
- Vår ägarpolicy
- Bolag som omfattas av dialog
- Uteslutna bolag
- Hur vi har röstat i bolag
- Vår hållbarhetsrapport

Kontaktpersoner

Christina Kusoffsky Hillesøy

Chef ansvarsfulla investeringar på kapitalförvaltningen Länsförsäkringar AB
Samordnare av ansvarsfulla investeringar inom Länsförsäkringar AB

08-588 415 11, christina.hillesoy@lansforsakringar.se

Johannes Wingborg

Ägaransvarig på Länsförsäkringar Fondförvaltning
08-588 407 03, johannes.wingborg@lansforsakringar.se

Sofia Aulin

Ansvarig för ansvarsfulla investeringar på Länsförsäkringar Fondförvaltning
08-588 411 24, sofia.aulin@lansforsakringar.se